

ASiantuntijalausunto 1.6.2026

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta

VNS 1/2026 vp Ruokapoliittinen selonteko kansallisesta ruokastrategiasta

Lausunnon antaja: Baltic Sea Action Group (Elävä Itämeri säätiö sr)

Baltic Sea Action Group (BSAG) kiittää mahdollisuudesta lausua ruokapoliittisesta selonteosta maan kasvukunnan ja uudistavan viljelyn näkökulmista.

- Ruokapoliittisen selonteon olisi tunnistettava maan kasvukunnan parantaminen strategisena, läpileikkaavana kysymyksenä, joka vaikuttaa niin huoltovarmuuteen kuin ruoantuotannon ympäristövaikutuksiin.
- Peltomaan kunto on Suomessa heikentynyt monin paikoin, mikä lisää ruoantuotantoon kohdistuvia riskejä.
- Uudistava viljely on kokonaisvaltainen keino parantaa maan kasvukuntoa, huoltovarmuutta ja ruokajärjestelmän kestävyyttä.
- Maan kasvukunnan parantamiseksi laajalla skaalalla on kehitettävä ympäristövaikutusten ja hyötyjen seuranta. Suomen peltolohkokisteri ja lohkoittainen ID luovat puitteet toimiville dataratkaisuille.

Peltojen kasvukunto on huoltovarmuus- ja ympäristökysymys

Peltomaan monin paikoin heikentynyt kunto lisää ruoantuotantoon kohdistuvia riskejä Suomessa. Peltojen kasvukunnolla on keskeinen merkitys huoltovarmuuden kannalta. Kriisitilanteissa on ensiarvoisen tärkeää, että Suomen pellot kykenevät tuottamaan ruokaa mahdollisimman vähäisillä ulkoisilla panoksilla. Kasvukunnoltaan heikko pelto ei tähän kykene.

Suomi on monien kriittisten tuotantopanosten, kuten lannoitteiden, kasvinsuojeluaineiden ja polttoaineiden, osalta riippuvainen tuonnista. Hyvä maan kasvukunto vähentää riippuvuutta kalliista ostopanoksista, kuten epäorgaanisista lannoitteista ja kasvinsuojeluaineista.

Yleisimmät peltojen kasvukunnan ongelmat Suomessa liittyvät maan tiivistymiseen, puutteelliseen kuivatukseen ja heikentyneeseen vesitalouteen sekä orgaanisen aineksen vähenemiseen. Heikentynyt kasvukunto kasvattaa muun muassa eroosion, kuivumisen, tulvimisen ja ravinnehuuhtoumien riskiä. Kestävä ruokajärjestelmä edellyttää maaperän kasvukunnan parantamista.

Peltomaan kasvukunto on keskeinen tekijä hiilen sitoutumisen kannalta. Hyvä kasvukunto tukee kasvien ja juurien kasvua mikä lisää hiilen sitoutumista maaperään. Maaperän orgaaninen aines on tärkeä paitsi ilmastomuutoksen hillinnän myös maaperän terveyden ja sadontuottokyvyn näkökulmasta, sillä se parantaa maan rakennetta, vedenpidätyskykyä ja ravinteiden saatavuutta sekä ylläpitää korkeampia satoja myös kuivissa olosuhteissa.

Ruokapoliittisen selonteon olisi tunnistettava maan kasvukunnan parantamisen strategisena, läpileikkaavana kysymyksenä, joka vaikuttaa niin huoltovarmuuteen kuin ruoantuotannon ympäristövaikutuksiin. Maan kasvukunnan parantaminen on suomalaiselle maataloudelle suuri mahdollisuus.

Suomalaisten peltojen kasvukuntoa voidaan parantaa seuraavilla toimilla

- Kurotaan peltojen vesitalouden korjausvelka umpeen

Maan kasvukunnon parantaminen alkaa toimivasta vesitaloudesta. Jos salaojitus tai valtaojat eivät toimi kunnolla, muut kasvukuntoa parantavat toimet eivät tuota täyttä hyötyä. Suomessa on merkittävä peltojen peruskunnostusvelka ja monilla pelloilla tarvitaan nyt salaojien täydennys- ja uusinta- ojitusta. Salaojituksen toimivuus riippuu kuitenkin myös valtaojien kunnosta. Monet valtaojat ovat kunnostuksen tarpeessa.

Selonteossa on tunnistettu kannatettavia keinoja parantaa vesitaloutta. Lisäksi on huolehdittava valtaojien ja peltojen salaojituksen kunnostamisesta riittävässä laajuudessa. BSAG katsoo myös, että selonteossa tulisi korostaa nykyistä vahvemmin vesitalouden kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä suunnittelua sekä riittävää tukemista.

- Huomioidaan vuokrapeltojen erityispiirteet maan kasvukunnon kehittämisessä

Lähes 40 prosenttia Suomen viljelyssä olevista pelloista on vuokrapelloja. Vuokrapelloilla korostuvat maan kasvukunnon ongelmat. Vuokrapeltojen sadontuottokyvyllä on suuri merkitys Suomen huoltovarmuudelle, minkä vuoksi niiden erityispiirteet tulisi ottaa paremmin huomioon ohjauskeinojen suunnittelussa.

- Hyödynnetään typensitojakasvien ja kierrätyslannoitteiden vaikutus maan kasvukuntoon ja huoltovarmuuteen

Selonteossa tunnistetaan ravinteiden uudelleenkäyttöä tukevien ratkaisujen merkitys. Selonteossa jää tunnistamatta biologisen typensidonnan mahdollisuudet vähentää riippuvuutta epäorgaanisista lannoitteista. Typensitojakasvien ja viherlannoituksen hyödyntäminen osana viljelykiertoa voi parhaimmillaan korvata merkittävän osan kalliista epäorgaanisista ostolannoitteista ja siten vahvistaa huoltovarmuutta.

- Otetaan uudistava viljely laajasti käyttöön keinona parantaa maan kasvukuntoa, huoltovarmuutta ja ruokajärjestelmän kestävyyttä

Uudistava viljely tarkoittaa kokonaisvaltaista viljelytapaa, jossa pyritään hyvän sadon lisäksi parantamaan maaperän kasvukuntoa, vahvistamaan luonnon monimuotoisuutta, kasvattamaan maaperän hiilivarastoa sekä ylläpitämään toimivaa vesitaloutta. Näin voidaan vahvistaa pellon sadontuottokykyä, vähentää riippuvuutta ulkoisista tuotantopanoksista sekä lisätä maatalouden kestävyyttä pitkällä aikavälillä.

Monipuolinen viljelykierto ja mahdollisimman jatkuva kasvipeitteisyys ovat uudistavan viljelyn keskeisiä periaatteita. Uudistavassa viljelyssä pyritään lisäksi minimoimaan maaperän fyysikaalista ja kemiallista kuormitusta. Maata muokataan vain tarpeeseen ja kasvinsuojelussa painotetaan ennaltaehkäiseviä keinoja.

Esimerkiksi kehittämällä osaa maataloustuista tulosperustaisuuden suuntaan, voitaisiin viljelijöitä entistä tehokkaammin ja joustavammin kannustaa uudistamaan toimintaa ja parantamaan maan kasvukuntoa.

- Panostetaan laadukkaaseen dataan ja datan yhteiskäyttöön

Datan läpinäkyvä yhteiskäyttö viljelijän, tutkimuksen, palveluntarjoajien, elintarvikesektorin, finanssisektorin ja julkishallinnon kesken mahdollistaisi maan kasvukunnon parantamisen ja koko ruokaketjun kestävyys siirtymän. Suomen peltolohkorekisteri ja lohko kohtainen ID on eurooppalaisittain edistyksellinen järjestelmä ja mahdollistaa peltolohko kohtaisen datan rekisteröinnin, seurannan ja jakamisen läpinäkyvästi.

Parhaat mittarit ja niitä tukeva laadukas data voisivat kustannustehokkaasti palvella viljelijäkannustimia, ruokaketjun vastuullisuusraportointia, ilmasto- ja luontokredittä, kansallista kasvihuonekaasuinventaariota sekä rahoitussektorin kannustimien kehittämistä.

Lisätiedot:

Anne Antman

projektipäällikkö, uudistava maatalous

+358 40 650 3690

anne.antman@bsag.fi